

de menschen be-
n. Wat hebt
ngen hebt?
emt gij, alsof
t slechts
toe-rekening,
goederen.
en in theorie
gatieve, doch
de negatieve:
klassenstrijd,

eenheidsbewe-

woord blijft
ordische ver-
alvinisme, en
ie en in het
s dus socia-

terlijk) naar
n. toen was
te preek een
ik voel aan
is. Het jood-
n het heiden-
s Woord
paalde tijden,
en wat taboe
Voor de ver-
de openbaring
sche centurio
uld zijn.
ms zaad dat
k omgekeerd
het ras dat

de stimulans
et thema der
de kring der
n het gehoor-
hoort dit in
K. S.

VEN
DE
VIII.

ongeren hoog-
strijd met de
uist hem als
bij voorga-
stateeren, die
zin excusabel

vragen:
jver van een
teit als voor-
ijn benoeming
en lang daar
veelszins an-
g, en automa-
uist bij dezen

revolutionaire
— door hun
kbeelden ont-
tot uitgangs-
nen. Maar hij
Hij beteekent
een afbuiging
ynodocratische
dien de vóór
oten gebouwd
van den voor-
flank trekt nu
a nog al eens:
er plaats was
sche flank nu
de principiele
p der dingen
e b.v. bij het
uizen van „pal
a „pal staan”
n karikaturis-
ettelijke domi-
iesvereniging
geworpen zijn
as kunnen. En
linie zich een
enis, in 't ge-
nen, maar juist
t van verdere

afdwaling neemt. Wat b.v. prof. dr V. H. Rutgers schreef over de mogelijkheden van een „natuurrecht” gaat lang niet zoo ver¹⁾ als wat de jonge Diepenhorst ervan maakte.

Intusschen zijn we er zeker van, dat velen in de politieke sfeer zich welbewust tegen een scherp principiele fundeering als criterium voor een eventueel nieuwe of voor een her-groepering in dezen tijd juist „uit beginsel” verzetten. Ze zeggen: pas op voor de stuurlui aan den wal, d.w.z. voor theoretici, die achter hun bureau wel principiele lijnen kunnen trekken, maar niet in den politieke kruitdamp staan. Deze stuurlui aan den wal hebben nu eenmaal — zoo luidt de klacht — geen ondervinding van de praktische mogelijkheden, waarvoor een politicus, die in de Kamer van zich af moet slaan en toch ook weer naar zich toe moet trekken, zich geplaatst ziet. Men is gauwer Kersteniaan dan men zelf wil: en laten vooral die vrijgemaakten oppassen, dat ze niet al theoretiseerend zich van den bodem der werkelijkheid verwijderen. Politiek is nu eenmaal een kwestie van compromissen, ze leeft daarvan.²⁾ Endat brengt mee, dat de waarde eener politieke handeling, wel niet uitsluitend, maar dan toch grotendeels, naar haar effecten zal beoordeeld moeten worden. Zoo zegt het Rutgers.³⁾ Met goede bedoelingen kan men niet volstaan, ook niet met de fundamentele juistheid eener gedachte; maar de juistheid van haar aanwending beslist b.v. over waarde en onwaarde van een wet, ook van het standpunt der christelijke verantwoordelijkheid uit. Politiek moet altijd met mogelijkheden rekenen (vgl.: „Trouw”, door ons geciteerd in ons vorig nummer). Christus heeft er geen afkeuring over uitgesproken, dat Mozes aan de Israëlieten vanwege de hardheid hun harten heeft toegelaten, een scheidsbrief te geven (Matth. 19:8). Hij heeft zelfs aan politieke en andere berekening een voorbeeld ontleend voor de geloovige, om Christus’ wil alles prijsgevend berekening (Luk. 14:31—33). Niet alleen in de politiek geldt het, dat de geloovige heeft te rekenen met de gevolgen van zijn handelingen en somtijds zijn handelingen moet laten bepalen door de te verwachten gevolgen. Een zuivere gezindheids-ethiek („Gesinnungsmoral”), die geheel en al zou afzien van 't effect der handelingen in de ons omringende wereld, zou zonder inhoud zijn en liet zich ook niet eens denken. Alzoo Rutgers.⁴⁾

Het zou dwaas zijn, zich van deze vermaning niets aan te trekken. Een politiek als van de Kersten is zoo ontzaglijk gemakkelijk: men klimt maar op zijn critischen troon, steekt van wal, en is klaar. Een schrikbeeld voor wie gewaarschuwd wil wezen.

Maar daar staat iets tegenover. Het is niet waar, m.i., dat een afwijking van compromissen in de principiele politiek met den naam van „Gesinnungsmoral” zou af te handelen zijn. Met dezen naam wordt een moraal aangeduid, die niet zoozeer materiele eischen stelt, (dit en dat moet ge eischen), als wel een gezindheid vordert, waarin men handelen moet. Maar „moraal” (ethiek) die haar naam verdient, is praescriptief; en dit niet alleen voor wat de gezindheid betreft, waarin te handelen zal zijn, doch ook voor wat de zeer bepaalde inhouden betreft, die als inhouden van Gods wil zijn te verkondigen in 's lands raadszalen, en overal elders.

En juist hij, die de principiele lijnen niet meer zuiver trekt, ziet van de gevolgen af. De geloovige weet, dat afbuiging in de principiele basis ten gevolge heeft, dat de wereld geen dageraad meer ziet. Wie politiek de kunst van het bereikbare noemt, en die omschrijving voldoende zou achten, die heeft eerst met recht een „Gesinnungsmoral” zich voorgepreekt. Hij heeft bij voorbaat in de politiek de „Gesinnung” (gezindheid) van den dwaas-in-Christus (die alleen voor kerk en binnenkamer gereserveerd blijft) afgezworen, om dié van den „wijze” over te houden. Binnen „het bereikbare” grijpt hij naar de „gevolgen”; maar ze zijn niet meer de zijne, doch die eener „bereikbare” meerderheid in een concrete situatie. Maar in het openbare christelijke leven rust op ons de taak „gevolgen” in het leven te roepen, die God zelf ons beval te „riskeeren” in het kader van een handelen bij het licht van zijn openbaarde Woord. Dat Woord vergut ons geen oogenblik ons los te maken van den bodem der werkelijkheid; doch evenmin ons te laten reguleeren door iets anders dan zijn openbaarden wil.

En dat is een verbod tot het aangaan van compromissen in het verkondigen van wat Hij als zijn wil bekend gemaakt heeft.

K. S.

¹⁾ Der Chr. Glaube und die zeitlichen Ordnungen. A.R. Staatskunde, 4e kw., 1937, blz. 394.

²⁾ Vgl. Rutgers, a.w. 403.

³⁾ A.w. 403.

⁴⁾ A.w. 403/4.

VOOR BADGASTEN.

Voor badgasten te Wijk aan Zee en Castricum wordt medegedeeld, dat kerkdiensten worden gehouden iedere Zondag te Beverwijk, in de Leesaal Prinses-
laan 19, v.m. 8.30 uur en n.m. 3 uur.

Adres van den kerkeraad: J. Wuister, Lijsterbos-
laan 19, Beverwijk.

K. S.

DE ZWARTE LIJST.

Wij vervolgen onze weerlegging van de ongehoorde bewering in den „Zwolschen brief”, alsof op niemand in het kerkelijk conflict de persoonlijke censuur zou zijn toegepast.

Op het geval van br Hartman c.s. in 's Gravenhage-West volgde de ontheffing van de tafel des Heeren te Leiden. Daar werden van het Avondmaal geweerd: ds A. Veldman, de brs P. Jasperse, J. J. van Severen en zr C. Terpstra-Koning, terwijl de Doop werd geweigerd aan een kind van br en zr L. J. Poort-Kunzel.

Te Rotterdam-Charlois werd br B. v. d. Velden in Juli 1944 van het Avondmaal afgehouden, op grond daarvan (zoals de kerkeraad hem schriftelijk berichtte), dat U bewust weigerde, U van publieke actie tegen de Synodebesluiten te onthouden.

In Monaster werden acht gemeentelieden van de tafel geweerd (C. v. d. Boom, W. C. v. d. Boom, L. v. d. Beukel, W. Geleijne Sr, W. Geleijne Jr, C. H. Groenewege, H. Herlaar, R. Kleijn). Het vonnis luidde als volgt:

„Daar ons van bevoegde zijde is medegedeeld, dat U ook deel uitmaakt van een Comité, dat propaganda voert voor de Schismatische actie in onze kerken, ziet de kerkeraad zich genoodzaakt u hiervoor ernstig te vermanen, en dringt er bij u ten sterkste op aan deze actie terstond te staken, en u hiervan losmaken, daar bij volharding de kerkeraad zich genoodzaakt acht u de viering van het Heilig Avondmaal met de gemeente te onzeggen.

De Kerkeraad verwacht van u binnen enkele dagen, uiterlijk voor 21 September 1944 bericht, dat u zijn vermaan hebt aanvaard en u uit het Comité en de actie hebt teruggetrokken.

Bij gebreke waarvan u alsdan de toegang tot het Heilig Avondmaal is ontzegd.”

Men ziet: dezelfde methode als in Den Haag-West. Te Stadskanaal werd „persoonlijke censuur” door afhouding van de Avondmaalstafel uitgeoefend over vier leden der gemeente: br en zr J. Rose-Duursma, br L. van Dijken, zr P. Groenewold-Veninga. Opmerkelijk was, dat zij deel uitmaakten van een groep bezwaarden, die steeds gezamenlijk hun uiteenzettingen aan den kerkeraad inzonden en onderteekenden. Blijkbaar is geheel willekeurig over enkelen van hen tucht geëffend (zoo b.v. wel over br van Dijken, maar niet over diens echtgenote).

Een ander geval deed zich voor te Nijkerk. Daar had br A. Hartog brochures verspreid, en zonder hem daarover gehoord te hebben, besloot de kerkeraad hem onder censuur te stellen. De predikanten gingen daarover eerst daarna met hem spreken; en toen hij het recht van het ambt der geloovigen bleef verdedigen, deelden zij hem mee, dat zij „in de droeve noodzakelijkheid verkeerden om hem van den disch des Verbonds te weren”.

Dit gebeurde in Juli 1944. Nadien werd hij in het geheel niet bezocht, en moest zelf aan den predikant vragen: hoe staat het met de censuur? Eerst in Febr. 1945 werd hij op een kerkeraadsvergadering ontboden. In dien tusschentijd was het door den gang van het oorlogsgebeuren onmogelijk geworden, nieuwe lectuur te verspreiden. Op den Kerkeraad werd hem nu door den praeses gezegd: „broeder Hartog, de kerkeraad heeft met vreugde geconstateerd, dat u naar zijn vermaning geluisterd hebt en geen brochures meer hebt verspreid; wij noodigen u daarom hartelijk uit, met ons het Avondmaal te vieren!” Toen de gecensureerde antwoordde: zodra er weer lectuur verschijnt, hoop ik die te verspreiden — antwoordde de praeses: laten we het er eenvoudig op houden, dat u het hebt gelaten op onze vermaning, en hoor nu naar onze uitnodiging om weer aan het Avondmaal te komen! — Was dat kerkbederf, of niet?

Een volgend geval deed zich voor te Munneke-zijl. Daar werd br L. Roorda Ph.z. onder censuur gesteld, onder opgaaf van de volgende redenen:

1. „Het zich richten met bezwaren tegen de preek rechtstreeks tot de gemeente, zonder den predikant of ook den kerkeraad te hooren. De kerkeraad acht dit: begeeren aan te richten tweedracht in de gemeente. Bovendien wekt uw gedrukte schrijven verkeerde voorstellingen bij de gemeente omtrent de leeropvattingen van haar predikant door de preek onjuist weer te geven.

Ook wekt u de gedachte bij de gemeente, dat haar predikant niet zou brengen Gods Woord alleen, dat hij zou geven steenen voor brood, dat hij Gods Woord zou verkrachten. De goede naam van den predikant wordt hier aangetast.

Voor het rechtmatige van de censuur verwijst de kerkeraad U naar art. 76 onzer Kerkenorde.

2. Het propageeren van een leer, die in strijd is met Schrift en belijdenis, naar de Synodale leeruitspraken aantonen, door de verspreiding van geschriften van prof. Greijdanus en anderen, die de Synodale besluiten bestrijden.

Daar komt bij, dat u voortging met dit propageeren na daarover vermaand te zijn door den Kerkeraad.

3. Het niet in het minst toonen van berouw, zelfs niet nadat de kerkeraad sterk geappelleerd had op uw consiliëntie.

Deze redenen tezamen zijn oorzaak van censuur, niet elk dezer redenen apart is dat.”

II.

Het stuk was ondertekend door den predikant.

Terecht wees br Roorda er in zijn antwoord op, dat de synode blijkbaar wel publiek haar beschuldiging mocht uiten tegen prof. Schilder! Hij citeert ook de passage uit het vonnis van het classicaal bestuur te Middelstum over Hendrik de Cock:

„Overwegende, dat de heer H. de Cock door het verspreiden van zulk een schandgeschift, het verderfelijke zaad van oproer en verdeeldheid strooit, de goede orde in de kerk zoekt omver te werpen, aan de andere leeraars de achting en den invloed bij hunne gemeente te ontnemen en aan derzelver dienst veel schade en nadeel toebrengt;

overwegende, dat het den onvermijdelijken plicht is van het kerkbestuur, om te waken voor de eer der Bedienaars van het Evangelie, voor de handhaving van kerkelijke wetten en reglementen ter voorkoming van alle ergernissen, verdeeldheid, wanorde en scheuring in de Hervormde Kerk;

overwegende, dat zelfs volgens de bestaande formulieren alle diegenen strafbaar zijn, die tweedracht, seeten en mouterijen in kerk en wereldlijke regeringen begeeren aan te richten”, enz.

Of ook de volgende overweging in datzelfde vonnis van 1833:

„Met leedwezen vernomen hebbende, dat de heer De Cock, op generhande wijze te bewegen is, tot belijdenis van schuld, in het geven van ergernis, en het lasteren en honen van zijn ambtsbroeders, noch eenige belofte van verbetering heeft willen afleggen, maar integendeel hardnekkiglijk betuigd heeft, op den door hem ingeslagen weg te zullen voortgaan”.....

Nog een opmerking: aan br Roorda werd op 29 Aug. 1944 (den datum van zijn censuur) niet de tweede reden daarvan medegedeeld. Die volgde eerst op 21 Sept. Er haperde wel iets aan deze „tuchttoefening”!

Een volgend maal gaan we verder. We zijn nog maar aan 't begin van de lijst: de afhoudingen van het Avondmaal.

L. DOEKES.

CALVINISTISCHE STUDENTEN-BEWEGING (C.S.B.).

Ds P. Visser te Gorinchem (in alles overeenkomende met vervangen en niet-vervangen 1942) verzocht ons, in een van de eerstvolgende nummers van dit orgaan een mededeeling van de Jeugdcommissie der Calvinistische Studenten-Beweging op te nemen. Voor den oorlog — zegt hij — hadden haar mededeelingen altijd een gulle ontvangst in onze pers. Van harte hoopt hij, dat zulks ook thans nog het geval mag zijn.

Wij moeten ds Visser teleurstellen en onze lezers waarschuwen tegen de jeugdkampen der C.S.B. De leiding deugt niet voor Calvinistisch werk; de sprekers, die door deze leiding verkregen worden, vrouwen we niet. En als dan — zooals gebeurd is — onze pas beginnende jonge menschen — men wil dezen keer leerlingen van Chr. Middelbare scholen opvoeden — door de leiding naar een remonstrantschen dominee worden gestuurd voor een of anderen „paaschdienst”, dan waarschuwen wij: 't is niet alles „Calvinistisch” wat daar Calvinij noemt.

K. S.

OPVOEDING EN ONDERWIS ONZE JEUGD.

Niet alleen de ambtsdragers, de kerkeraden hebben met de kwestie van de jeugd te maken, maar toch wel in de allereerste plaats de ouders. Ik geloof, dat we in veel opzichten zeggen kunnen, dat het „probleem van de jeugdorganisatie” voor een groot deel „het probleem van het gezin” is. Ook hier valt weer een parallel te trekken met de catechisatie.

Het gaat om de kinderen. Dat is het kroost, dat de Heere in de eerste plaats aan de ouders heeft toevertrouwd. Wat hebben die ouders beloofd bij de derde Doopvraag? Dat ze hun kinderen in de voorzelde leer onderwijzen zullen en pas daarna ook doen onderwijzen. Heeft er iemand den moed om eens een enquête in te stellen naar dat onderwijs, dat door de ouders zelf op de één of andere manier gegeven wordt? We hebben in de vrijmaking het altijd weer — en dat is goed — over de groote betekenis van Gods Verbondsbelofte aan ons kroost geschonken. Het gaat daarin eerst om de betekenis van de belofte en niet om het belofde. Best, maar wat doen we met dat alles in de praktijk van ons leven? Als dat niet uitkomt ook in onze verantwoordelijkheid ten opzichte van onze kinderen, dan is de vrijmaking ons niet ten zegen, maar dan zal al dat spreken over Verbond en Belofte eenmaal tegen ons getuigen. Dan is de kerkstrijd niet opgekomen uit den wil om naar den eisch van Zijn Woord, den Heere te gehoorzamen ook in onze gezinnen. Ik weet het wel: er zullen ouders genoeg zijn, die zeggen: we hebben daartoe geen bekwaamheid. Maar dat nakomen van de doopbelofte kan op onderscheiden manier. Laten de ouders aan hun kinderen zien, dat het hun hartelijke begeerte is, dat ze opgroeien in de vrees des Heeren? Is ook in de vrijgemaakte kerk niet een groot euvel, dat men in de gezinnen radicaal langs elkaar heenleeft geestelijk? We kunnen rustig zeggen, als het in de gezin-